

Huvudman

Friskolan i Mariestad AB

Org.nr 556802-0852

olof.linblad@emhamraskolan.se

marten.bremer@ekhamraskolan.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan, årskurs F-6, Lillängsskolan i Mariestads kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Friskolan i Mariestad AB att senast den **24 mars 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid, skolans val och extra studietid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Friskolan i Mariestad AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Friskolan i Mariestad AB ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att huvudmannens beslut om fördelning av undervisningstiden omfattar minst det antal undervisningstimmar i respektive ämne och stadium som anges i timplanen för grundskolan i bilaga 1 till skolförordningen. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med huvudmannens beslutade timplan. (10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3-4 §§ skolförordningen [2011:185] samt bilaga 1 till skolförordningen, timplan för grundskolan)
2. Se till att alla elever i lågstadiet får minst den garanterade undervisningstiden i ämnet teknik fördelat utifrån den stadieindelade timplanen, om inte avvikelser är beslutade genom anpassad studiegång, anpassad timplan eller prioriterad timplan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur undervisningen är schemalagd under vårterminen 2025 utifrån huvudmannens beslutade timplan. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med scheman för samtliga årskurser och klasser i lågstadiet. (3 kap. 12 § och 10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3 §

skolförordningen samt bilaga 1 till skolförordningen, timplan för grundskolan)

3. Se till att alla elever i mellanstadiet får minst den garanterade undervisningstiden i ämnena teknik, språkval samt de samhällsorienterande ämnena fördelat utifrån den stadiindelade timplanen, om inte avvikelser är beslutade genom anpassad studiegång, anpassad timplan eller prioriterad timplan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur undervisningen är schemalagd under vårterminen 2025 utifrån huvudmannens beslutade timplan. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med scheman för samtliga årskurser och klasser i mellanstadiet. (3 kap. 12 § och 10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3 § skolförordningen samt bilaga 1 till skolförordningen, timplan för grundskolan)

Skolans val

1. Se till att rektorn fattar beslut om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta detta beslut. Rektorns beslut ska ges in i samband med huvudmannens redovisning. Av huvudmannens redovisning ska det vidare framgå vilka ämnen som har reducerats till förmån för skolans val samt i vilken omfattning. (10 kap 4 § skollagen och 9 kap. 9 § skolförordningen och bilaga 1 till skolförordningen, timplan för grundskolan)

Extra studietid

1. Se till att erbjuda extra studietid, minst två timmar per vecka, för samtliga elever i årskurs 4–6. Den extra studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen och vara åtskild från övrig undervisning. Av huvudmannens redovisning ska framgå när och hur den extra studietiden erbjuds och anordnas. (10 kap. 5 a § skollagen)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:7677) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden hösten 2024 inlett en tillsyn av Lillängsskolan i Mariestads kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Lillängsskolan följer gällande bestämmelser om garanterad undervisningstid, skolans val och extra studietid.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och rektor den 7 november 2024. Representanter för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. skolans timplan och elevernas scheman. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har begärt och fått in skolans aktuella timplan för läsåret 2024/25 och läsårsscheman för eleverna i årskurs F-6. Av ingiven timplan framgår att den totala undervisningstiden för eleverna i lågstadiet uppgår till 1932 timmar och för eleverna i mellanstadiet uppgår den till 2347 timmar. Lärare i mellanstadiet berättar i intervjuer att de utifrån timplanen på skolan säkerställer att korrekt tid läggs ut på elevernas scheman. Lärarna i lågstadiet berättar att det inte är någon som räknar på elevernas undervisningstid, men att de tar ett enskilt ansvar för att eleverna ska få den tid de har rätt till. Rektor berättar i intervjun att undervisningstiden på schemana stämmer bra överens med skolans timplan och att lärarna lägger

ut sina undervisningspass själva i schemana utifrån timplanen. Huvudmannen berättar i intervjun att ingen räknar på elevernas undervisningstid varje vecka eller månad, utan de ser till vilka moment eleverna har fått och vad de eventuellt kan ha missat.

Av skolans ingivna timplan framgår bland annat att eleverna i lågstadiet läser 20 minuter teknik i årskurs 1 och 2 per vecka samt 10 minuter teknik i årskurs 3 per vecka. Den totala undervisningstiden för ämnet teknik under årskurs 1–3 uppgår i timplanen till 31 timmar. Vad gäller eleverna i mellanstadiet framgår av timplanen att eleverna läser 40 minuter teknik per vecka i årskurs 5. Den totala undervisningstiden för ämnet teknik under årskurs 4–6 uppgår i timplanen till 40 timmar. Vad gäller eleverna i mellanstadiet framgår det av timplanen att eleverna läser samhällsorienterande ämnen 160 minuter per vecka i årskurs 4 och 170 minuter per vecka i årskurs 5 och 6. Den totala undervisningstiden i samhällsorienterande ämnen under årskurs 4–6 uppgår i timplanen till 300 timmar.

Vidare framgår av skolans timplan att eleverna får undervisning i elevens val, som huvudmannen har uppgett är POL-pass och egentligen skolans val. Enligt huvudmannen har 10 procent av undervisningstiden från olika ämnen, förutom svenska, engelska, matematik och språkval (benämnt moderna språk i skolans timplan) tagits till POL-passen.

Av skolans timplan framgår vidare att eleverna i årskurs 5 läser språkval 40 minuter per vecka och att eleverna i årskurs 6 läser språkval 60 minuter per vecka. Av scheman för eleverna i mellanstadiet framgår att eleverna i årskurs 6 läser en lektion, om 50 minuter, i veckan benämnd språk. Rektor berättar vid intervjun att undervisningstiden för eleverna som står på schemana stämmer överens med skolans timplan, förutom gällande språkval som eleverna enbart läser i årskurs 6. Även elever på mellanstadiet och lärare som undervisar dem bekräftar att eleverna inte läser språkval i årskurs 5, förutom några testlektioner, utan läser det först i årskurs 6. Huvudmannen uppger att eleverna har haft en period i årskurs 5, om sex veckor, då de har läst språkval 60 minuter per vecka. Det här läsåret har de inte planerat för att eleverna i årskurs 5 ska läsa språkval under dessa sex veckor, men att eleverna då kommer att kompenseras för den tiden i årskurs 6.

Rektor och lärare berättar i intervjuer att det är huvudmannen som har beslutat om timplanen för läsåret 2024/25. Huvudmannen beskriver att det är ledningsgruppen, där även rektor är med, som har fattat beslutet om timplanen och att de vid uträkningen av undervisningstiden utgår från 37 veckors undervisning per läsår. Representant från huvudmannen har räknat utifrån timmarna som finns på Skolverkets timplan och omvandlat timmarna till minuter på skolans timplan.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. Regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

Av 9 kap. 3 § skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen. Huvudmannen får besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden.

Av 9 kap. 4 § skolförordningen framgår att huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden.

I bilaga 1 till skolförordningen anges för varje ämne och stadium den undervisningstid i timmar som en elev minst har rätt till. Enligt timplanen ska eleverna ha minst 1922 timmars garanterad undervisningstid under lågstadiet och 2374 timmar under mellanstadiet. Enligt timplanen ska eleverna vidare ha minst 47 timmars undervisning i ämnet teknik på lågstadiet och 65 timmars undervisning i ämnet teknik på mellanstadiet. Eleverna i mellanstadiet ska ha minst 375 timmars undervisning i samhällsorienterande ämnen och minst 48 timmars undervisning i ämnet språkval. Skolans val får utgöra högst 600 timmar av den totalt garanterade undervisningstiden om 6 890 timmar för hela grundskolan. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen per stadium för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska, språkval och matematik får dock inte minskas.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte säkerställer att eleverna på lågstadiet ges den garanterade undervisningstiden de har rätt till i ämnet teknik och att eleverna i mellanstadiet ges den garanterade undervisningstid de har rätt till i ämnena teknik, språkval och de samhällsorienterande ämnena.

Vid beräkningen av undervisningstiden i ämnet teknik och samhällsorienterande ämnen har Skolinspektionen tagit hänsyn till att 10 procent av dessa ämnen kan ha reducerats till förmån för skolans val.

Tillsynen visar att huvudmannens beslutade timplan inte överensstämmer med den stadieindelade timplanen som anges i skolförordningen avseende ämnet teknik för eleverna på låg- och mellanstadiet. Av utredningen i ärendet framgår att det i skolenhetens timplan är utlagt 11 timmar färre än i den stadieindelade timplanen i ämnet teknik för lågstadiet. Vilket är en brist. Vid en beräkning av antalet minuter som anges för mellanstadiet i skolenhetens timplan ska eleverna på mellanstadiet läsa 25 timmar teknik. Utifrån det totala antalet timmar som anges i skolenhetens timplan är det 40 timmar teknik som eleverna ska läsa under läsåret 2024/25. Det är därmed oklart utifrån timplanen hur mycket undervisningstid eleverna ska läsa i ämnet teknik, men det är i vart fall utlagt 18,5 timmar färre än i den stadieindelade timplanen för mellanstadiet.

Vad gäller undervisningen i de samhällsorienterande ämnena för eleverna på mellanstadiet så framgår det av utredningen att eleverna ska läsa färre timmar i ämnena jämfört med den stadieindelade timplanen som anges i skolförordningen. Vid en beräkning av det antal minuter som anges i skolenhetens timplan för de samhällsorienterande ämnena ska eleverna på mellanstadiet läsa 308 timmar och utifrån det totala antalet timmar som anges i timplanen står det att eleverna ska läsa 300 timmar i de samhällsorienterande ämnena. Det är således oklart även gällande de samhällsorienterande ämnena hur mycket undervisningstid eleverna i mellanstadiet ska ha, men det är i vart fall utlagt 29,5 timmar färre än i den stadieindelade timplanen.

Vad gäller språkval för eleverna på mellanstadiet framgår det av utredningen att det står fel i timplanen, och att eleverna i årskurs 5 inte undervisas i ämnet språkval. Vid en beräkning av den tid som anges för årskurs 6 i ämnet språkval i timplanen, och den ytterligare tid som huvudmannen har uppgett att eleverna i årskurs 5 antagligen kommer att läsa i ämnet språkval, ska eleverna på mellanstadiet läsa 43 timmar i ämnet språkval. Det är 5 timmar färre än den stadieindelade timplanen i skolförordningen.

Mot bakgrund av att vad som framkommit vid tillsynen – att man vid beräkning av elevernas undervisningstid i samtliga ämnen utgått ifrån huvudmannens beslutade timplan – bedömer Skolinspektionen att eleverna inte ges den garanterade undervisningstid de har rätt till i ovan nämnda ämnen. Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning och leder till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Det har i övrigt inte framkommit annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav avseende att huvudmannen, efter förslag av rektorn, beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden.

Skolans val

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av ingiven timplan för läsåret 2024/25 framgår att eleverna i både låg- och mellanstadiet har undervisning i elevens val, 50 minuter per vecka.

Huvudmannen har vid intervjun förklarat att det egentligen är de pass som är benämnda POL i schemat och att skolan inte har elevens val. I timplanen står det inte specifikt angivet från vilka ämnen tid har tagits till POL-passen. Huvudmannen har uppgett att 10 procent från olika ämnen, förutom svenska, engelska, matematik och språkval tas till POL-passen, men att de inte kan uppge om det tas exakt 10 procent från något specifikt ämne. Huvudmannen har även uppgett att POL är skolans val. Av de scheman som har getts in framgår det att eleverna bland annat har pass benämnda POL.

Vid intervjun med lärare som undervisar elever på mellanstadiet berättar de att POL-passen är pass som mentor har med sina mentorselever, vilket är elever från årskurserna 4–6 och att det är ett pass i veckan. Under POL-passen arbetar de med ämnen och fokuserar på svenska och matematik för elever i årskurs 4 och svenska, engelska och matematik för eleverna i årskurs 5 och 6. De arbetar även med första kapitlet i läroplanen. Lärarna berättar vidare att det är huvudmannen som, för flera år sedan, bestämde vilka ämnen som skulle ingå i POL-passen. Lärarna berättar vidare att de planerar veckans POL-pass tillsammans med eleverna en gång i veckan, och de utgår från vad som kommer fram på utvecklingssamtalen. De berättar även att för de elever som inte når målen i olika ämnen bestämmer läraren vad eleven ska arbeta med på POL-passen, som då blir extra tid i vissa ämnen för de eleverna.

Vid intervjun med lärare som undervisar elever på lågstadiet berättar de att lärarna själva bestämmer vilka ämnen eleverna ska läsa under POL-passen, utifrån vad eleven behöver arbeta med, men eleverna i årskurs 3 kan vara med och välja vilket ämne de ska läsa under passen. Lärarna berättar vidare att de inte har fått några direktiv om vilka ämnen de ska undervisa i under dessa pass av rektor eller huvudman. Rektor berättar i intervjun att det är lärarna själva som bestämmer vilket ämne eleverna ska arbeta med, utifrån sin elevgrupp, vid POL-passen på skolan.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår att det ska finnas skolans val och att skolans val får omfatta ett lokalt tillval om Skolverket godkänner det.

Av 9 kap. 9 § skolförordningen framgår bland annat att i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn beslutar om

hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

I bilaga 1 till skolförordningen anges för varje ämne och stadium den undervisningstid i timmar som en elev minst har rätt till. Enligt timplanen ska eleverna ha minst 1922 timmars garanterad undervisningstid under lågstadiet och 2374 timmar under mellanstadiet. Skolans val får utgöra högst 600 timmar av den totalt garanterade undervisningstiden om 6 890 timmar för hela grundskolan. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen per stadium för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska, språkval och matematik får dock inte minskas.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister på skolenheten i hur det har beslutats om hur utrymmet för skolans val ska användas.

Av utredningen framgår att det är huvudmannen och/eller lärare ibland i samråd med elever som har beslutat om vilka ämnen som eleverna ska läsa under det pass på scheman som kallas POL och som huvudmannen har uppgett är skolans val. Det är således inte rektorn som har beslutat om hur utrymmet för skolans val ska användas, vilket är en brist.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkomna scheman finns det inget pass för eleverna i årskurs 4–6 som är benämnt extra studietid. Elever i årskurs 4–6, lärare, rektorn och huvudmannen har i intervju samstämmt uppgett att det inte finns något som heter extra studietid på skolan. Lärare och rektor berättar också att lärarna har arbetstid till klockan 16.30 varje dag och att de då finns tillgängliga för eleverna, men att de inte har någon organiserad extra studietid för eleverna i årskurs 4–6 på skolan.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 5 a § skollagen framgår att elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att erbjuda eleverna i årskurs 4–6 extra studietid.

Av tillsynen framgår att det inte finns några schemalagda tider för extra studietid utlagda i elevernas scheman. Skolinspektionen konstaterar att den extra studietiden ska vara åtskild från elevernas ordinarie undervisning, och det behöver också vara tydligt för eleverna när den extra studietiden erbjuds. Tillsynen visar därmed att eleverna inte erbjuds extra studietid i enlighet med författningarnas krav, det vill säga minst två timmar per vecka, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Friskolan i Mariestad ABs verksamhet vid Lillängsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid, skolans val och extra studietid. Det finns därför skäl att förelägga Friskolan i Mariestad AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Linda Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Linda Lundberg

X Alice Odéen

Föredragande
Signerat av: Alice Odéen

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Helena Lanver medverkat.